Памятники армянской архитектуры и топонимики в Египте
Часть вторая

Погосян /Хахбакян/ Гагик Г.
Общественный институт политических и социальных исследований Черноморско-Каспийского региона (Ереван, РА)
https://orcid.org/0000-0001-5975-9247
SPIN-код РИНЦ: 5029-4378
Scopus ID: 58546119500
gagikp@mail.ru

УДК: 930.85 (630)/72; **EDN:** AWMKVN
DOI: 10.58587/18292437-2026.5-150
Ключевые слова и словосочетания: Египет, армяне, диаспора, архитектура, церковь, часовня, мечеть, мемориал, памятник, хачкар, кладбище, надгробие, топонимика

Հայկական ճարտարապետական և տեղանվանական հուշարձանները Եգիպտոսում
Մաս Բ
Պողոսյան /Խաղբակյան/ Գագիկ Հ.
Սեվծովյան-Կասպյան տարածաշրջանի քաղաքական և սոցիալական հետազոտությունների հանրային ինստիտուտ (Երևան, ՀՀ)

Ամփոփագիր. Հոդվածում ներկայացված է «*Ճարտարապետական եւ տեղանվանական հայկական հուշարձաններ աշխարհում*» բազմահատորյա ատլաս-դիվանից մի գլուխ, որն նվիրված է Եգիպտոսին: Հոդվածում համառոտ ներկայացվում է գաղթօջախի ստեղծման եւ զարգացման պատմությունը, տարածման աշխարհագրությունը, եկեղեցու, կրթության և պարբերական մամուլի իրավիճակը: Հոդվածի հիմնական մասն են կազմում նշված երկրի հայկական ճարտարապետական ու տեղանվանական հուշարձանների ցուցակ-աղյուսակները, որոնց վերջում զետեղված են օգտագործված գրականության ցանկերը:
Հանգուցաբառեր և բառակապակցություններ՝ Եգիպտոս, հայեր, գաղթօջախ, ճարտարապետություն, եկեղեցի, մատուռ, մզկիթ, հողշարձան, խաչքար, գերեզմանոց, տապանաքար, տեղանուններ

Monuments of Armenian Architecture and Toponymy in the Egypt
Part 2
Poghosyan /Khaghbakyan/ Gagik H.
Public Institute of Political and Social Research of Blacksea-Caspian Region (Yerevan, RA)

Abstract. This article presents a chapter from the multi-volume atlas-corpus "*Armenian Architectural and Topographical Monuments of the World*", dedicated to Egypt. It briefly outlines the history of the colony's creation and development, its geographical spread, and the state of its church, education, and press. The main part of the article consists of tables listing Armenian architectural and topographic monuments in this country, followed by bibliographies.
Keywords & phrases: Egypt, Armenians, Migration, Diaspora, Architecture, Church, Chapel, Mosque, Memorial, Monument, Khachkhar, Cemetery, Gravestone, Toponyms

В предыдущем номере журнала была опубликована первая часть работы, включающая вводную статью, список использованной литературы, а также таблицу-перечень из 145 памятников архитектуры и топонимики в al-Fusṭāṭ и al-Qāhira. Представленные объекты в большинстве своем относились к наиболее раннему периоду.

В настоящей части приведен перечень 151 памятника архитектуры и топонимики Большого Каира – как в черте города, так и в его пригородах (Гелиополисе и Матарийе). Эти памятники преимущественно относятся к Новому времени и современности.

В следующей, третьей части планируется публикация материалов по всем оставшимся регионам Египта, где находятся армянские памятники; таблица будет состоять как минимум из 184 наименований.

Всего в сводный перечень будет включено 480 объектов.

Таблица-перечень памятников архитектуры и топонимики в Египте

н/н	Об’ект	Наименование	Адрес и контакты	Год	Вид
Cairo Governorate[129]					
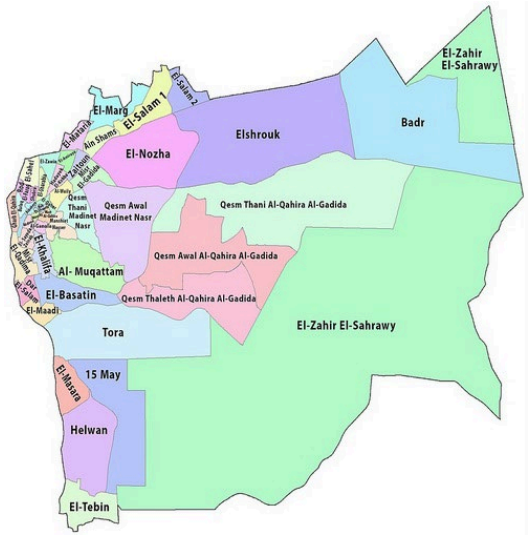			Хайи города Каир[130]
146.	комплекс	Епархиальный	Armenian Orthodox Patriarchate بطريركية الأرمن الأرثوذكس 179 Ramsis Ave., *El-Zaher*, ***Daher***, **Cairo** 4330402 Tel.: (20-2) 590-4219 Fax: (20-2) 590-6671	1920-е	
147.	кафедраль-ная церковь	Св. Григория Просвятителя [**37**, с. 91-95; **40**, с. 69-106]	Находится в северо-восточном углу епархиального комплекса, **Там же**	Осн. 31.07.1924 Осв. 12.02.1928	
148.	мемориаль-ная доска	Строительная на армянском[131] языке	Находится над входом в церковь Св. Григория Просвятителя, **Там же**	1928	
149.	мозаика	С надписью на армянском[132] языке	Находится над входом в церковь Св. Григория Просвятителя над мемориальной доской, **Там же**	1928	

[129] **Каир** (араб. محافظة القاهرة, *Muhāfazat al-Qāhira*) – особая мухафаза в Египете. Разделена на четыре части (*manatiq*) по сторонам света, каждая из которых в свою очередь раздроблены на хайи: 12 в южном и по 9 в западном, северном и восточном.

[130] **Каир** (араб. القاهرة, *Al Qāhirah*; копт. Ⲕⲁϣⲣⲱⲙⲓ, *kaʃ'ro:mia*) – город, административный центр одноименной особой мухафазы и столица страны.

[131] ՅԱՐԿՍ ԱՅՍ ՀՐԱՇԱԿԵՐՏ ՏԱՃԱՐ ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ՆԻՒՐԵԱԼ ՅԱՆՈՒՆ ՀԱՒՐՆ ՀԱՅԱՍՏ-/ՏԱՆԵԱՑ ԱՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲՆ ՆԱԵԳԻՆ ԿԱՌՈՒՑԱՒ Ի ՄԱՅՐԱ-/ՔԱՂԱՔԸ ԱՍՏ ԵԳԻՊՏՈՍԻ Ի ԳԱՅԻՐԵԻ Ի ՎԱՅԵԼՍ ԱՉԳԻՆ ՀԱՅՈՑ: ԱՌԴԵԱՄԲՔ ԿՏԱԿԻ ԲԱՐԵՊԱՇՏՕՆՆ / ԳՐԻԳՈՐԻ ԵՂԻԱՅԵԱՆ ՀԱՆԳՈՒՑԵԼՈՑ ՈՐՈՑ ՅԻՇԱՏԱԿՆ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՄԲ ԵՂԻՑԻ: // ՀԻՄՈՒՆՔ ՍՈՐՊ ՕՐՀՆԵՑԱՆ Ի 31 ՕԳՈՍՏՈՍԻ 1924 ԱՄԻ ՏԵԱՌՆ, ԵՒ ՕՇՈՒՄՆ ԵՒ ՆԱԻԱԿԱՏԻՔ / ԵՂԵՆ 6 12 ՁԵՏՐ. 1928 «ՌՅՀԴ-ՌՅՀԷ» Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ Տ[ԵԱՌ]Ն Տ[ԵԱՌ]Ն ԳԵՈՐԳԱՑ / ՍՐԲԱՉՆԱԳՈՅՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ, Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ Ս. ԵՐՈՒՍԱղԵՄԻ Տ[ԵԱՌ]Ն ԵՂԻՇԵԱՑ Ս. ԱՐՔԵՊԻՍ-/ԿՈՊՈՍԻ. Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ Կ. ՊՈԼՍՈՑ Տ[ԵԱՌ]Ն ՄԵՍՐՈՊԱՑ Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ԵՒ ՅԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒ-/ԹԵԱՆՆ ՀԱՅՈՑ ԵԳԻՊՏՈՍԻ Տ[ԵԱՌ]Ն ԹՈՐԳԱՄԱՑ Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ [**37**, с. 95-96].

[132] ՀԱՅՍԱՏԱՆԵԱՑՑ † ՀԱՅՐ ՀԱԻԱՏՈՑ / Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ [**37**, с. 96].

150.	надпись	Дарственная на армянском[133] языке	Находится на деревянной двери в церковь Св. Григория Просвятителя, **Там же**	1930	
151.	алтарь		Находится в восточной части церкви, **Там же**		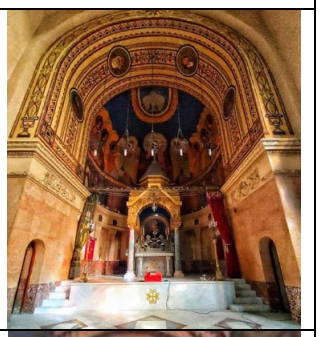
152.	фрески	Алтарные	Находятся в верхней части алтарной апсиды, **Там же**		
153.	надпись	назидательная на армянском[134]	Находятся в книге в руках Иисуса Христа, **Там же**		
154.	надписи	пояснительные на армянском[135]	Находятся в верхней части алтарной апсиды в ряду апостолов, **Там же**		
155.	надписи	пояснительные на армянском[136]	Находятся в медальонах на арке алтарной апсиды, **Там же**		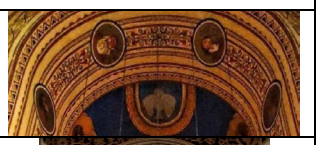
156.	престол	Иоанна Крестителя (картина престола принадлежала церкви Св. Сергия)	Находится в северо-восточном приделе церкви, **Там же**		
157.	лапидарная надпись	трехстрочная на армянском[137] языке	Находится в верхней части престола крещения, **Там же**	1749	
158.	купель		Находится перед престолом Иоанна Крестителя, **Там же**		

[133] ՉԱՅՍ ՆԵՐՔՆԱԴՈՒՌԸ ՏԱՃԱՐԻ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՆՈՐԱՇԵՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ԳԱՀԻՐԵԻ, ԻՐՈՎ ԾԱԽԻՔ, ԿԵՐՏԵԱՑ Ի ՆՈՒԵՐ ՊՐ. ՅԱԿՈԲ Մ. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ, ՎԱՍՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻ ԾՆՈՂԱՑ ԻՐՈՑ ՄԱԼԽԱՍԱՅ ԵՒ ՀՌԻՓՍԻՄԵԱՅ, ՉՈՐՈՑ ՀԱՆԳՈՒՍՑԵ ՏԷՐ ՉՀՈԳԻՆ Ի ԼՈՅՍ ԵՐԵՍԱՑ ԻՐՈՑ 1930 [**37**, с. 96].

[134] ԱՅՍ Է / ՊԱՏՈՒԷՐ / ԻՄ . ՉԻ ՍԻ/ՐԵՈՋԻՔ / ՉՄԻՄԻԱՆՍ, // ՈՐ/ՊԷՍ / ԵՒ ԵՍ / ՉՁԵՉ / ՍԻՐԵՑԻ / ՅՈՎՀԱՆ. / 12. [**40**, с. 98].

[135] Слева на право: Ս. ՊԵՏՐՈՍ / Ս. ԱՆԴՐԷԱՍ / Ս. ԹԱԴԷՈՍ / Ս. ԹՈՎՄԱՍ / Ս. ՅԱԿՈԲՈՍ ԱԼՓԻՃԻ / ... / ... / Ս. ՓԻԼԻՊՊՈՍ / Ս. ԲՐԻԹՈ ՂՈՄԷՈՍ / Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ / Ս. ՅԱԿՈՎԲՈՍ [**40**, с. 99].

[136] Слева на право: Ս. ՄԵՍՐՈՊ / Ս. ՎՐԹԱՆԷՍ / Ս. ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ / Ս. ՍԱՀԱԿ [**40**, с. 100].

[137] ..ԱՐԴԻՍ ԱՆՈՒՆ ԵԿԵՂԵՑԻՍ ԱՐԴԵԱՄՔ ԵՒ ՋԱՆՔԻՒՔՆ Ի .. / ..ՈՍ.. ԵՒ ԻՄԵՔՍ ՌՃՂԸ (1749) ԻՆ ԱՐԴԻՆԴ …ՀԱՐԿԻ .. ՎԱԷ..ՂԱՑԴԵ.. / ՑԵԱԿԱՆ ՀԱ.. ԱՍՄ… ԵՒ ԿԵՆԴԱՆԻ ՀՈ.. ՔՍՆ ԵՒ ...Ք ՅԻՇԱ..ՍԻՔ ...

159.	мемориальная доска	Дарственная на армянском[138] языке	Находится под левым окном от престола Иоанна Крестителя, **Там же**	1930	
160.	мемориальная доска	Дарственная на армянском[139] языке	Находится под левым окном от престола Иоанна Крестителя, **Там же**	1928	
161.	картина	«Тайная вечеря»	Находится в церкви между витражными окнами и дверью в северной стене, **Там же**	1928	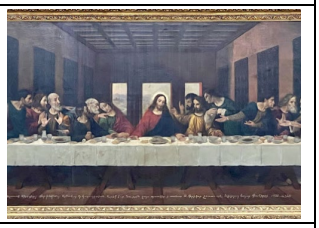
162.	лапидарная надпись	Дарственная на армянском[140] языке	Находится в нижней части картины, **Там же**		
163.	картина	«Успение»	Находится в церкви между витражными окнами и дверью в южной стене, **Там же**	1931	
164.	лапидарная надпись	Дарственная на армянском[141] языке	Находится в нижней части картины, **Там же**		
165.	надпись	Дарственная на армянском[142] языке	Находится на картине в правом помещении притвора церкви на балконе, **Там же**	1927	Принадлежала церкви Св. Сергия
166.	надпись	Дарственная на армянском[143] языке	Находится на картине над часовней на балконе, **Там же**	1927	Принадлежала церкви Св. Сергия
167.	надпись	Дарственная на армянском[144] языке	Находится на нижней части рамки картины, **Там же**	1927	Принадлежала церкви Св. Сергия
168.	надпись	Дарственная на армянском[145] языке	Находится на картине в левом помещении притвора церкви на балконе, **Там же**	1932	
169.	надписи	дарственные на армянском[146] языке	Находялтся на инвентаре церкви Св. Григория Просветителя, **Там же**		

[138] ՉԱՅՍ ՊԱՏԿԵՐ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ, ՆՈՒԻՐԵՑԻՆ Ի ՏԱՃԱՐ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ԳԱՀԻՐԵԻ, ՊՐ. ՄԱՐԳԱՐ ՉՃԼԱԳԵԱՆ, ԷՎԵՐԵԿՑԻ, Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ԾՆՈՂԱՑ ԻՐՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԵՒ ԷԼԱՍԱՑ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՆՈՐԱ ՄԱՐԻ, Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ՀՕՐ ԻՐՈՑ ՅԱԿՈԲԱՑ. 1930-ՌՅՁ [**37**, с. 98].

[139] ՊԱՏԿԵՐ ՉԱՅՍ ՍԵՂԱՆՈՅՆ ԷՄՄԱՒՈՒՍԻ ՆՈՒԻՐԵՑԱՒ Ի ՏԱՃԱՐՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ԳԱՀԻՐԷ, Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ԽԱՉԵՐԵՍԻ ԵՒ ՄԱՐԻԱՄՈՒ ԳՈՒՇԱԿԵԱՆ ԵՒ ԹՈՌԻՆ ԻՐԵՆՑ ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ ԳԵՂԱՄԱՑ, ՅԱՄԻ ՏԵԱՌՆ 1928 [**37**, с. 98].

[140] *Ի Յիշատակ Սիրեցելոյ Մօր իւրեանց Սրբահոյ Պ. Կարապետեան, Որդիք իւր Նուիրին զայս պատկիր ի տաճար Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ Հայոց Գահիրէի. 1928 _ ՌՅՀԷ* [**37**, с. 97].

[141] *Յիշատակ սիրեցելոց կողակցին իւրոյ Հայկանուշայ հանդուցելոյ 23 Յունվար 1930 ամին, զայս պատկեր Վերափոխման Սրբոյ Կուսին, նուիրէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հայոց Գահիրեի, ամուսին նորա Տիար Յովհաննես Սանտալեան. 1931 - ՌՅՁ* [**37**, с. 97].

[142] *Զայս պատկեր Չարխափան Ս. Աստուածածնի, ի յիշատակ վաղամեռիկ դստեր իւրեանց սիրասուն Մարթայի, եղին ի դուռն Ս. Լուսաւորիչ նոր եկեղեցւոյն Հայոց Գահիրեի. Նետուրեան ամոն Արտաշես եւ Մաքրուհի ՌՅՀԷ 1927* [**37**, с. 97].

[143] Պր. Արտաշես եւ Տիկին Մաքրուհի Նետուրեան եղին զպատկերս զայս ի դուռն Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյն Հայոց Գահիրեի, յիշատակ հանգուցեալ ծնողաց իւրեանց Պողոսի եւ Մահամու Նետուրեան եւ Սարգսի եւ Մարքարի Սէֆէրեան, 1927 – ՌՅՀԷ [**37**, с. 97].

[144] Սեղանս այս յիշատակ Ա. եւ Մ. Նետուրեան ամոլին, ի հանգիստ հոգւոց ննջեցելոց իւրոց. 1927 – ՌՅՀԷ [**37**, с. 97].

[145] Սրբոյն Գէորգայ քաջայաղթ Զորավարին զպատկերս նկարեալ նուիրեաց Պսակ Քահանայ Խաչիկեան Կ. Պոլսեցի, ի յիշատակ հանգուցեալ ծնողացն իւրոյ մհտի. Մկրտիչի եւ Պեղեգայ Կարնեցւոյ, յամի Տեառն 1932 ի Գահիրե, ի Դուռն Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյս [**37**, с. 96].

[146] Надписи XX в. в колофонах книг и на различном инвентаре подробно приведены у Гарташяна [**37**, с. 99-101].

170.	мемориал	50-летия жертв Геноцида армян [**35**, с. 101]	Находится в церкви Св. Григория Просвятителя, **Там же**	1965	
171.	лапидарная надпись	На армянском[147] языке	Находится на стена мемориала под хачкаром, **Там же**		
172.	хачкар	В память 1.5 млн жертв Геноцида армян 1915	Установлен в центре мемориала в обрамлении белого мрамора, **Там же**	1965	
173.	лапидарная надпись	на армянском[148] языке	Находится в нижней части хачкара, **Там же**		
174.	колокольня	прицерковная	Находится перед церковью Св. Григория Просвятителя, **Там же**	1925	
175.	надписи	дарственные на армянском[149] языке	Находятся на 3-х больших колоколах в колокольне, **Там же**	1926	
176.	надписи	на армянском[150] языке	Находятся на 6-и малых колоколах в колокольне, **Там же**	1926	
177.	здание	Епархиальный центр (новый) [**37**, с. 101-103]	Находится в юго-западном углу епархиального комплекса, **Там же**	Осн. 20.01.1929 Откр. 6.01.1930	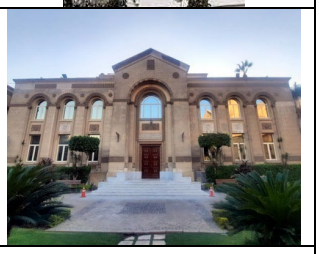
178.	лапидарная надпись	на армянском[151] языке	Находится на тимпане епархиального комплекса с внутренней стороны, **Там же**		

[147] 1915 – 1965 / 1½ ՄԻԼԻՈՆԷ ԱՒԵԼԻ ՀԱՅԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ / ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԱԾ 24 ԱՊՐԻԼ 1915 Ի ԵՂԵՌՆԻՆ / Ի ՄԱՀ ՀԱՄԱՐԵԼ ԷԻՆ ԵՒ ՄԱՀՔ ԻՐԵԱՆՑ / ԱՆՇՈՒՇՏ ԿԵԱՆՔ - ԵՂԻՇԵ

[148] ՍԲ. ԷՋՄԻԱԾԻՆ

[149] 1. Աստուծոյ փա՛ռք, երկինքն ի վեր, / Որ պահպանեց ՀԱՒԱՏՔՆ Հայուն, / Եւ հիւրընկալ այս ափերուն / Վերայ կանգնեց իւր տաճարներ: // Նուիրեալ / ի Յակոբ Յակոբեանէ / Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկաղեցւոյն Հայոց ի Գահիրէի / ի յիշատակ հանգուցեալ ծնողաց իւրոց / եւ կողակցին / վաղամեռիկն Արմենուհւոյ / 1926:

2. Խաղաղութի՛ւն երկրի վերայ, / Եւ այս ՅՈՅՍՈՎ թող միշտ թըրթրայ, / Ա՛զգ Հայոց, Ա՛զգ մեր սիրելի, / Սիրտդ Հայրենեաց կարօտով լի: // Նուիրեալ / ի Յակոբ Յակոբեանէ / Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկաղեցւոյն Հայոց ի Գահիրէի / ի հանգիստ հոգւոց ամենայն ննջեցելոց Ազգիս / 1926:

3. Ու մարդերուն մեջ հանութիւն, / ՍԷՐ, ո՛վ երկնից հոգի զուարթուն, / Ազգերուն մեջ եղբայրութեան / Անքակ պահէ կապն յաւիտեան; // Նուիրեալ / Յանուն Սրբոց Որդւոց եւ թոռանց Լուսավորչին / ի Յակոբ Յակոբեանէ / Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկաղեցւոյն Հայոց ի Գահիրէի / ի բարին կենդանեաց Ազգի իւրոյ եւ ընտանեացն. / 1926 [**37**, с. 98-99; **40**, с. 89-90].

[150] 1. Ձայն հայրական Սրբոյ Լուսաւորչին;
2. Ձայն օրհնութեան Սրբոյն Մեծին Ներսէսի;
3. Ձայն հովուական Սրբոյն Սահակայ;
4. Ձայն քարոզչութեան Սրբոյն Մեսրոպայ;
5. Ձայն աղոթից Սրբոյն Նարեկացւոյն;
6. Ձայն երգոց Սրբոյն Շնորհալւոյն: [**37**, с. 99; **40**, с. 91].

[151] ՎԱՍՆ ԱՆՄՈՌԱՑ ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՏԻԳՐԱՆ ՓԱՇԱՅԻ Տ՛ԱՊՈՀ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻՈՑ ԵՒ ՄԵԾԱՏԱՆՍ ԱՒԱԶ ՎՍԵՄ. ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱՅԻ ՆՈՒՊԱՐ, ՍԱՏԱՐՈՂԱՑ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԱՉԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻՍ ՀԱՅՈՑ Ի ԳԱՀԻՐԷ: // ԱՐՁԱՆԱԳԻՐՍ ԱՅՍ ԵԳԱՒ ԱՍՏԷՆ, ՆՇԱՆԱԿ ՅԱՒԵՐԺԱԿԱՆ ՍԻՐՈՑ ԵՒ ԵՐԱԽՏԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄՈՐԷՆ ՀԱՅՈՑ ԵԳԻՊՏՈՍԻ. 1930 - ՌՅՀԸ [**37**, с. 103].

179.	бюст	Нубар паши Нубаряна	Находится в фойе при входе в Епархиальный центр, **Там же**	1952	
180.	бюст	Тигран паши д'Апро	Находится в фойе при входе в Епархиальный центр, **Там же**	1952	
181.	бюст	Григора Егиаяна[152] [**35**, с. 99]	Находится во дворе епархиального комплекса справа от входа в церковь, **Там же**		
182.	мемориальная доска	На армянском[153] языке	Установлена на постаменте бюста, **Там же**		
183.	мемориальный родник	В память жертвам Геноцида армян [**35**, с. 98]	Memorial fountain devoted to the Armenian Genocide victims Находится перед зданием патриархии в центре епархиального комплекса, **Там же**	1929	
184.	лапидарная надпись	Восьмистрочная на армянском[154] языке	Находится в нижней части на западной стороне круглого основания родника, **Там же**		
185.	здание	матенадаран	Находится за церковью с правой стороны в восточной части за парком у ограды, **Там же**	1991	
186.	мамориальная доска	На армянском[155] языке	Установлена над входом в матенадаран, **Там же**		
187.	мамориальная доска	На армянском[156] языке	Установлена на стене слева от входа в натенадаран, **Там же**	1991	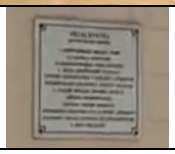

[152] **Егиаян Григор** (арм. Գրիգոր Եղիայեան) (25.05.1833, КПоль – 8.05.1911, Триест) – благотворитель, дипломат. Переводчик, а затем канцлер (1878-1880) в Российском консульстве в Каире. Вице консул (1880-1887). Начал сбор средств для строительства церкви. [**40**, с. 70-74].

[153] ԳՐԻԳՈՐ / ԵՂԻԱՅԵԱՆ / 1833 - 1911

[154] ԱՂԲՅՈՒՐՆ ԲԱՐԵԱՑ ԵՒ ԲԱՇԽՈՂՆ / ՇՆՈՐՀԱՅ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ՀԱ/ՏՈՒՍՑԷ ԲԱՁՈՒՄ ՎԱՐՁՍ ԲԱՐԵԱՑ / ԲԱՐԵՊԱՇՏՔՆ ՀԱՅԿԱՅ ԿՐԻԼԵԱՆ / ՈՐ ԿԱՆԳՆԵՍՑ ՁԱՅՍ ԱՂԲԻՒՐ ԲԱ/ՐԵՀԱՄ ՁՐՈՑ Ի ԲԱԿԻ ՆՈՐԱԿԱՌՈՑՑ / Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ ԵԿԵՂԵՑ/ԻՈՑ ՀԱՅՈՑ Ի ԳԱՀԻՐԷ 1929 Ռ.Ձ.Հ.Ը: (Сравни с [**37**, с. 103]).

[155] ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ / ՄԱՐԿՐԻԹ – ՊԱՅՇԱՌ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

[156] ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ / ՄԱՐԿՐԻԹ – ՊԱՅՇԱՌ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ / Տ.Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ / ԵՒ ՅԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԵԳԻՊՏՈՍԻ / Տ. ՅԱՒԷՆԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՉԻՆՉԻՆԵԱՆ / ԿԱՌՈՒՑԱԻ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՍ Ի ՎԱՅԵԼՈՒՄՆ ԿՐԹԱՍԻՐԱՑ. / ՁԵՌՆՏՈՒՈՒԹԵԱՄԲ ԵՐԱԺՇՏԱՊԷՏ ԵԴՈՒԱՐԴԻ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ՍԻՐԵՑԵԱԼ ԿՈՂԱԿՑԻՆ ԻՐՈՑ ԵՒ / ԱՁԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐՈՒՀԻԱՅՆ / ՄԱՐԿՐԻԹ – ՊԱՅՇԱՌ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ / ԲԱՁՄԱՎԱՍՏԱԿ ՄԵՆԵՐԳՉՈՒՀԻՈՅՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ / ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՇՆՈՐՀԱԼԻ ԵՒ ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԵՐԳՉԱԽՄԲԵՐՈՒ / Ի ԹՈՒԻՆ 1991 ԳԱՀԻՐԷ

188.	хачкар	Памяти жертв Геноцида армян [**35**, с. 97]	Находится во дворе церкви Св. Григория Просвятителя, **Там же**	1996	
189.	мамориаль-ная доска	На армянском[157] языке	Установлена на лицевой стороне постамента хачкара, **Там же**		
190.	ворота с оградой		Находится вокруг епархиального комплекса, **Там же**	XIX в.	
191.	переулок	Армянской церкви	Haret kenisset el arman Радом с комплексом, *El-Zaher*, ***Daher***, **Cairo** 4330402		
192.	школа	Армянское евангелистское [**39**, с. 383]	Hoshael-Shardavi, ***Tavwutiche,*** **Cairo**	09.1899	
193.	надгробия	С эпитафиями на армянском языке (26 эпитафий) [**37**, с. 297-300]	Находятся на международном протестантском кладбище, ***Fum-al-Khalic,*** **Cairo**	С 1878 по 1935 гг.	
194.	церковь	Армянская евангелистская [**38**, с. 154; **39**, с. 387]	Armenian Evangelical Church Находилась на улице Bostan Al-Kafouri ***Al Fagalah,*** ***Al Azbakeya*** **Cairo**	Осн. 11.07.1954 Осв. 06.02.1955	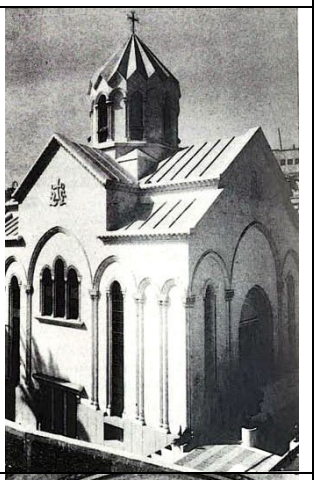
195.	лапидарная надпись	Строительная на армянском[158] языке [**38**, с. 155]	Находится на тимпане портала церкви, **Там же**	06.02.1955	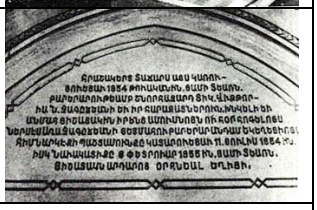
196.	кладбище	Армяно-католическое (несколько сот надгробий)	Armenian Catholic Cemetery 58, Rue Mari Guergues ***Masr El Kadima,*** **Cairo** Tel.: (20-2) 363-5784	XIX-XXI	

[157] ԿԱՌՈՒՑԱԻ ԽԱՉՔԱՐ ..... Ի ՅԻՇԱՏԱԿ / ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ԱՉԳԻՆ ՀԱՅՈՑ / Ի ՄԵԾՆ ԵՂԵՌՆԻ / ... / .... ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ / .... / ... / ... / ... / Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Ա ...

[158] ՀՐՁԱԿԿԵՐՏ ՏԱՃԱՐՍ ԱՅՍ ԿԱՌՈՒՑ-/ՅՈՒԱՑԱԻ 1854 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ. ՅԱՄԻ ՏԵԱՌՆ. / ԲԱՐԵՐԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ՇՆՈՐՀԱՅԱՐԴ ՏԻԿ. ՎԻՔԹՈՐ-/ԻԱ Ն. ՉԱԳԸՃԵԱՆԻ ԵՒ ԻՐ ՀԱՐԱՉԱՏՆԵՐՈՒՆ . ԽՆԿԵԼԻ ԵՒ / ԱՆՄԱՀ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ ԻՐԵՆՑ ԱՄՈՒՍՆՈՑՆ ՈՒ ՀՕՐ ՀՈԳԵԼՈՑՍ / ՆԵՐՍԷՍ ԱՂԱ ՉԱԳԸՃԵԱՆԻ ՅԵՏ ՄԱՀՈՒ ԲԱՐԵՐԱՐ ԱՆԴԱՄ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑՍ / ՀԻՄՆԱՐԿԷՔԻ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔԸ ԿԱՏԱՐՈՒԵՑԱՒ 11. ՅՈՒԼԻՍ 1854 ԻՆ. / ԻՍԿ ՆԱՒԱԿԱՏԻՔԸ 6 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1955ԻՆ. ՅԱՄԻ ՏԵԱՌՆ. / ՅԻՇԱՏԱԿՆ ԱՐԴԱՐՈՑ ՕՐՀՆԵԱԼ ԵՂԻՑԻ. [**38**, с. 154-155; **39**, с. 387].

197.	часовня	Св. Непорочной Девы Марии	Находилась в центре армяно-католического кладбища, **Там же**	1833 Рест. 1843	Разрушена в 1922
198.	часовня	Св. Воскресения[159]	Находится на армяно-католическом кладбище на месте прежней часовни Св. Непорочной, **Там же**	1922	
199.	мемориальная доска	Строительная на армянском[160] языке [**38**, с. 147]	Находится на стене часовни Св. Воскресения на армяно-католическом кладбище, **Там же**		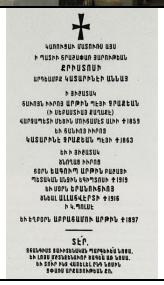
200.	усыпальница	Рода Чракян	Находится в подвале часовни на армяно-католическом кладбище, **Там же**	XIX-XXI	
201.	мемориальная доска	На армянском[161] языке	Находится в усыпальнице рода Чракян, **Там же**		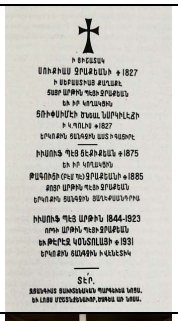
202.	мемориальная доска	На армянском[162] языке	Находится в усыпальнице рода Чракян, **Там же**		
203.	лапидарная надпись	На латинском[163] языке	Находится на кресте над мемориальной доской, **Там же**		

[159] Построена на средства Лемончян Катерины-Анны, урожденной Чракян (арм. Կատարինէ Աննա Լեմոնճեվի / Չրաքյան) (24.07.1885, Каир - 25.05.1942, там же) в память об отце Артин бей Чракяне. [**38**, с. 146-147].

[160] † / ԿԱՌՈՒՑԱՒ ՄԱՏՈՒՌՍ ԱՅՍ / Ի ՊԱՏԻՒ ՀՐԱՇԱՓԱՌ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ / ՔՐԻՍՏՈՍԻ / ԱՐԴԵԱՄԲՔ ԿԱՏԱՐԻՆԷ ԱՆՆԱՅ / Ի ՅԻՇԱՏԱԿ / ՀԱԻՈՅՆ ԻՒՐՈՑ՝ ԱՐԹԻՆ ՊԷՅ ՉՐԱՔԵԱՆ / (Ի ԱԲԵԱՍՏԻԱ ՔԱՂԱՔԷ) / ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՄԵԾԻՆ ՄԱՀՄԷՏ ԱԼԻԻ †1859 / ԵՒ ՀԱՆՒՈՅ ԻՒՐՈՑ / ԿԱՏԱՐԻՆԷ ՉՐԱՔԵԱՆ ՊԷՅԻ † 1863 / ԵՒ Ի ՅԻՇԱՏԱԿ / ԾՆՈՂԱՑ ԻՒՐՈՑ / ՀՕՐՆ ԵՂՈՒՊ ԱՐԹԻՆ ՓԱՇԱՅԻ / ՊԵԱԱԿԱՆ ԱՆՁԻՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ † 1919 / ԵՒ ՄՕՐՆ ԵԲԱՆՈՒՀՈՑ / ԾՆԵԱԼ ԱԼԼԱՀՎԵՐՏԻ † 1916 / Ի Կ.ՊՈԼԻՍ / ԵՒ ԵՂԲՕՐ ԱԲՐԱՀԱՄՈՒ ԱՐԹԻՆ † 1897 // ՏԷՐ ՉՀԱՆԳԻՍՏ ՅԱԻԻՏԵՆԱԿԱՆ ՊԱՐԳԵՒԵ՛Ա ՆՈՑԱ, / ԵՒ ԼՈՑՍ ՄԲՇՏՆՋԵՆԱԻՈՐ ԾԱԳԵ՛Ա ԱՌ ՆՈՍԱ. / ԵՒ ՏՈ՛Ր ԻՆՁ ՎԱՅԵԼԵԼ ԸՆԴ ՆՈՍԻՆ / ՁՓԱՌՍ ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ ՔՈ.

// Մարիա Տալենոյի՝ † 1912 հաւատարիմ աղախնոյ՝ ընտանեաց Եաղուպ Արթին Փաշայի, յարգելի էր նա յոյժ ամենեցուն եւ երկիւղած: Չհանգիստ յաւիտենեաց պարգեւեա սմա տէր, գոյս մշտնջենաւոր ծագեա ի վերայ սորա: [**37**, с. 253; **38**, с. 147].

[161] † / Ի ՅԻՇԱՏԱԿ / ՍՈՒՔԻԱՍ ՉՐԱՔԵԱՆԻ † 1827 / Ի ՍԵԲԱՍՏԻԱՅ ՔԱՂԱՔԷ / ՀԱՅՐ ԱՐԹԻՆ ՊԷՅԻ ՉՐԱՔԵԱՆ / ԵՒ ԻՐ ԿՈՂԱԿԻՆ / ՀՌԻՓՍԻՄԷԻ ԾՆԵԱԼ ՆՍՐԿԻԼԷՃԻ / Ի Կ.ՊՈԼԻՍ † 1827 // ԻՒՍՈՒՓ ՊԷՅ ՀԵՔԻՔԵԱՆ † 1875 / ԵՒ ԻՐ ԿՈՂԱԿԻՆ / ԹԱԳՈՒՀԻ (ԲԷՄ ՊԷ) ՉՐԱՔԵԱՆԻ † 1885 / ՔՈՅՐ ԱՐԹԻՆ ՊԷՅԻ ՉՐԱՔԵԱՆ / ԵՐԿՈՔԻՆ ՀԱՆԳՉԻՆ ՅԱՂԷՔՍԱՆԴՐԻԱ // ԻՒՍՈՒՓ ՊԷՅ ԱՐԹԻՆ 1844-1923 / ՈՐԴԻ ԱՐԹԻՆ ՊԷՅԻ ՉՐԱՔԵԱՆ / ԵՒ ԹԷՐԷՋ ԿՕՆՏՈԼԱՅԻ † 1931 / ԵՐԿՈՔԻՆ ՀԱՆԳՉԻՆ Ի ՎԷՆԷՏԻԿ // ՏԷՐ / ՉՀԱՆԳԻՍՏ ՅԱԻԻՏԵՆԱԿԱՆ ՊԱՐԳԵՒԵԱ ՆՈՑԱ. / ԵՒ ԼՈՑՍ ՄԲՇՏՆՋԵՆԱԻՈՐ, ԾԱԳԵԱ ԱՌ ՆՈՍԱ. [**38**, с. 147]).

[162] ԱՐԹԻՆ ՊԷՅ ՉՐԱՔԵԱՆ / 1800 – 1859 / ՆԱԽԱՐԱՐ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ / ԲՆԻԿ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ / ԿԱՏԱՐԻՆԷ † 1863 / ԻՐ ԿՈՂԱԿԻՑԸ / ԽՈՍՐՈՎ ՊԷՅ ՉՐԱՔԵԱՆ / 1809 – 1873 / ԻՐ ԵՂԲԱՅՐԸ ‖ ԵԱԳՈՒՊ ԱՐԹԻՆ ՓԱՇԱ / 1842 – 1919 / (ՈՐԴԻ ԱՐԹԻՆ ՊԷՅ ՉՐԱՔԵԱՆԻ) / ԵՐԱՆՈՒՀԻ † 1916 / ԻՐ ԿՈՂԱԿԻՈՋԸ / ԾՆԵԱԼ ԱԼԼԱՀՎԵԺԵՐՏԻ Ի Կ.ՊՈԼԻՍ / ԱԲՐԱՀԱՄ ԱՐԹԻՆ / 1880 – 1897 / ԻՐԵՆՑ ՈՐԴԻՆ ‖ ՄԱՐԻԱ ՏԱԼԻՃՃՕ. ՍԻՐԱՑԻ † 1912. ՀԱՎԱՏԱՐԻՄ ՍՊԱՍՈՒՀԻ / ԱԼԼԱՀՎԵՐՏԻ ԵՒ ԱՐԹԻՆ ԳԵՐԱՍՏԱՆՆԵՐՈՒ / ՏԷՐ / ՉՀԱՆԳԻՍՏ ՅԱԻԻՏԵՆԱԿԱՆ ՊԱՐԳԵՒԵԱ ՆՈՑԱ. / ԵՒ ԼՈՑՍ ՄԲՇՏՆՋԵՆԱԻՈՐ ԾԱԳԵՑԻ ԱՌ ՆՈՍԱ. (Сравни с [**37**, с. 254]).

[163] IBRAHIM ARTIN / 1880 / 1897 / BEATI / MUNDO COREE / QUONIAM IPSI DEUM VIDEBUNY

204.	надгробия	8 эпитафий на армянском языке [**37**, с. 254]	Находятся в усыпальнице рода Чракян, **Там же**	С 1906 по 1942 гг.	
205.	надгробия	С эпитафиями на армянском языке (52 эпитафии) [**37**, с. 254-258]	Находится на армяно-католическом кладбище, **Там же**	С 1832 по 1938 гг.	
206.	ограда с воротами	кладбищенская	Находится вокруг армянского католического кладбища, **Там же**		
207.	церковь	Св. Григория Просветителя [**37**, с. 259-261]	Находилась недалеко от церкви Св. Непорочной Девы Марии, ***Tarp-al-Kenine,* Cairo**	1838 Осв. 1.11.1841 Рест. 1863, 1934	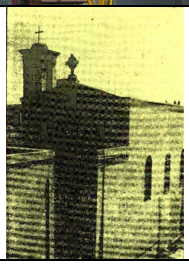
208.	лапидарная надпись	Билингва на арабском и армянском[164] языках	Находилась на тимпане портала церкви Св. Григория Просветителя, (ныне вмонтирован над южным входом в церковь Благовещания из патриархии), **Там же**	1841	
209.	надгробие	С эпитафией на армянском[165] языке	Находилось в церкви Св. Григория Просветителя, **Там же**	2.01.1866	
210.	надгробие	С эпитафией на армянском[166] языке	Находилось в церкви Св. Григория Просветителя, **Там же**	16.05.1886	
211.	надгробие	С эпитафией на армянском[167] языке	Находилось в церкви Св. Григория Просветителя, **Там же**	7.07.1915	
212.	надгробие	С эпитафией на армянском[168] языке	Находилось в церкви Св. Григория Просветителя, **Там же**	1933	
213.	училище	«Св. Григория Просветителя» Конгрегации венских мхитаристов [**39**, с. 359-362]	Находилось рядом с церковью Св. Григория Просветителя, ***Tarp-al-Kenine,* Cairo**	9.09.1935-15.08.1955 [169]	

[164] † / ԿԱՌՈՒՑԱԻ ԵԿԵՂԵՑԻՍ ՅԱՆՈՒՆ / Ս[Ր]Բ[Ո]ՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ · ԱՇԾԱՏԱ/ՍԻՐՈՒ[ԹԵԱՄ]Բ Տ[ԻԱՐ]Ն ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՀ[Ա]Ր[Ո]ՎՆԵ[Ա]Ն Գ[Ա]Ղ[Ա]Տ[Ե]ՑԻՈՑ Ի ԾԱ/ԽԻՒՔ ԱՉԳԻՆ ՀԱՅՈՑ ՈՒՂՂ[Ա]Փ[Ա]Ռ[Ո]Ց ԵԳ[Ի]ՊՏ[Ո]ՍԻ Ի ՀԱՅՐԱՊԵ/ՏՈՒ[Թ]Ե[ԱՆ] Տ[]Ն Տ[]Ն Բ ԳՐԻԳՈՐԻ Զ ՍՐԲ[Ա]Զ[Ա]Ն Կ[Ա]Թ[Ո]Ղ[Ի]Կ[Ո]ՍԻՆ յամի տ[եար]ն 1841 (Сравни с [**37**, с. 259]).

[165] Տեառն Պօղոսի Աքթարեան / Կառնեցւոց առաջին հայ / Ուղղափառ Արքեպիսկոպոսի / Ազգքսանդրիոյ եւ Եգիպտոսի / Որ էօթանասունն ու հինգ / Ամաց հասակի հանգեաւ / Ի Տէր եւ թաղուեցաւ / Ի մեջ ասց ի դասի 1866 Յունվ 2 [**37**, с. 260].

[166] ԱՍՏ / Ի ՍՐԲԱՎԱՅՐ ՇԻՐԻՄԻ / ՄԱՐՄԻՆ ԱՊԱԿԱՆԱՑ / ԳԵՐ. Տեառն ԲԱՌՆԱԲԱՅ / Ագճէհիրլիեան ՈՐ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԵՑԱԻ / Եպս. Ազեքսանդրիոյ Եգիպտոսի / Ի 16 Մայիս 1886 [**37**, с. 260].

[167] ԱՍՏ ՀԱՆԳՉԻ / ԳԵՐԵՋ. Տէր Պօղոս Պետրոս ԺԲ. Սպաղեան / Կաթ. Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ / Ծն. ի Հալեպ 2 Փետր. 1836 / Վախճ. ի Գահիրէ 7 Յուլի 1915 [**37**, с. 260].

[168] ԱՍՏ ՀԱՆԳՉԻ / Յովան Եպիսկ. Գուշեան / Ծն. ի Մամպուռս-Մէրտին 1874 / Վախճ. ի Գահիրէ 1933 [**37**, с. 260, 274].

[169] Школа переехала в Гелиополис [**39**, с. 362].

214.	здание	Епархиальный центр (Патриархат) (катол.)	22 Youssef El-Gendy, Bab Al Louq, ***Abdeen***, 4280124 **Cairo** 22 شارع يوسف الجندي، باب اللوق، عابدين، محافظة القاهرة Tel.: (20-2) 393-8429 Fax: (20-2) 393-2025	Рест. 2009	
215.	церковь	Благовещания (Богородицы) [**37**, с. 261-262]	Armenian Catholic Annunciation Cathedral, 22 Youssef El-Gendy, Bab Al Louq, угол 36 Mohamed Sabri Abu Alm ***Abdeen***, 4280124 **Cairo**	Осн. 22.03.1925 Осв. 1926	
216.	мемориальная доска	Строительная на армянском[170] языке	Находится на стене справа от входа в церковь, **Там же**		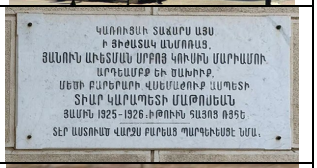
217.	мемориальная доска	Строительная на французском[171] языке	Находится на стене слева от входа в церковь, **Там же**		
218.	мемориальная доска	Строительная на армянском[172] языке	Находится на стене церкви, **Там же**	1944	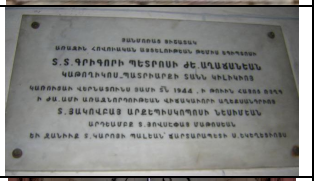
219.	алтарь	центральный Богородицы	Находится в алтарной апсиде, **Там же**		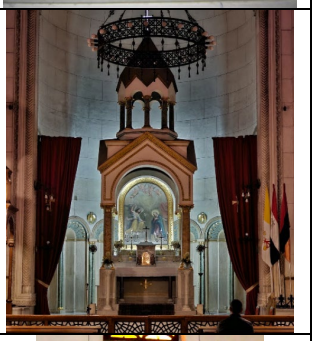
220.	престол	Св. Георгия Победоносца	Находится у северной стены слева от центрального алтаря, **Там же**		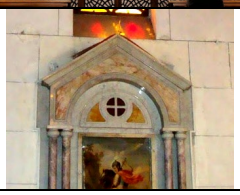

[170] ԿԱՌՈՒՑԱԻ ՏԱՃԱՐՍ ԱՅՍ, Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ԱՆՄՈՌԱՑ ՅԱՆՈՒՆ ԱՒԵՏՄԱՆ ՍՐԲՈՑ ԿՈՒՍԻՆ ՄԱՐԻԱՄՈՒ, ԱՐԴԵԱՄԲՔ ԵՒ ԾԱԽԻՒՔ ՄՈՆԾԻ ԲԱՐԵՐԱՐԻ ՎԱՍՏԱԾՈՒՔ ԱՍՊԵՏԻ, ՏԻՐ ԿԱՐԱՊԵՏ ՄԱԹՈՍԵԱՆ, ՅԱՄԻՆ 1925-1926 Ի ԹՈՒԻՆ ՀԱՅՈՑ ՌՅՀԵ. ՏԷՐ ԱՍՏՈՒԱԾ ՎԱՐՁՍ ԲԱՐԵԱՑ ՊԱՐԳԵՒԵՍՑԷ ՆՈՄ [**37**, с. 262].

[171] D.O.M. / CE TEMPLE … / … / … / … / … / … /

[172] ՅԱՆՈՄՈՒԱՑ ՅԻՇԱՏԱԿ / ԱՌԱՋԻՆ ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԵԱՆ ԹԵՄԻՍ ԵԳԻՊՏՈՍԻ / Տ. Տ. ԳՐԻԳՈՐԻ ՊԵՏՐՈՍԻ ԺԵ. ԱՂԱՃԱՆԵԱՆ / ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ_ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ / ԿԱՌՈՒՑԱԻ ՎԵՐՆԱՏՈՒՆՍ ՅԱՄԻ Տ[ԵԱՐ]Ն 1944. Ի ԹՈՒԻՆ ՀԱՅՈՑ ՌՅՂԳ / Ի ԺԱ. ԱՄԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՎԻՃԱԿԱԻՈՐԻ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՑ / Տ. ՅԱԿՈՎԲԱՑ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՆԵՍԻՄԵԱՆ / ԱՐԴԵԱՄԲՔ Տ. ՅՈՎՍԷՓԱՑ ՄԱԹՈՍԵԱՆ / ԵՒ ՋԱՆԻՒՔ Տ.ԿԱՐՈՑԻ ՊԱԼԵԱՆ՝ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԻ Ս.ԵԿԵՂԵՑԻՈՅՍ

221.	престол	Иисуса	Находится у северной стены слева от предыдущего престола, **Там же**		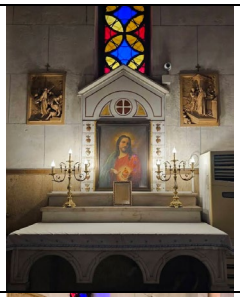
222.	лапидарная надпись	На французском[173] языке	Находится в верхней части престола, **Там же**		
223.	престол	Св. Григория Просветителя	Находится у северной стены слева от предыдущего престола, **Там же**		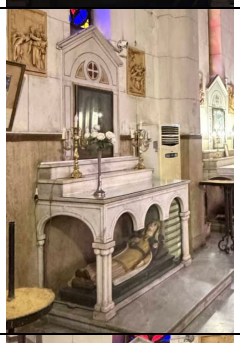
224.	лапидарная надпись	На французском[174] языке	Находится на постаменте под лежащей фигуры в нижней части престола, **Там же**		
225.	престол	Св. Риты	Находится у северной стены слева от предыдущего престола, **Там же**		
226.	мемориаль-ная доска	Билингва на армянском[175] и арабском языках	Находится под картиной, **Там же**		
227.	престол		Находится у южной стены справа от центрального алтаря, (справа от южной двери соединяющей церковь с патриархией) **Там же**		
228.	престол		Находится у южной стены справа от предыдущего престола, **Там же**		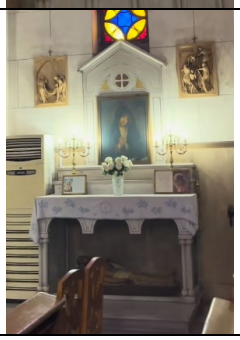

[173] GLOIRE AMOUR RÉPARATION / AU CŒUR DE JÉSUS
[174] SAINTE ACHKHENE – REINE D'ARMÉNIE
[175] ՍՐԲՈՒՀԻ ՐԻԹԹԱ

229.	престол	Великомученика архиепископа Игнатия Малояна	Находится у южной стены справа от предыдущего престола, **Там же**		
230.	престол		Находится у южной стены справа от предыдущего престола, **Там же**		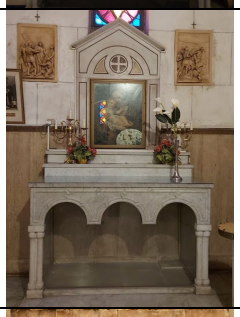
231.	хачкар	В память о жертвах геноцида армян 24 апреля 1915 г.	Установлен во дворе церкви Успения Богородицы слева от колокольни, **Там же**	2009	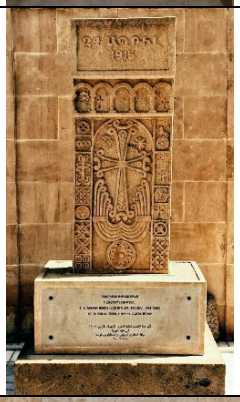
232.	лапидарная надпись	На армянском[176] языке	Находится на лицевой стороне над хачкаром, **Там же**		
233.	мемориаль-ная доска	Строительная билингва на армянском[177] и арабском языках	Находится на лицевой стороне пьедестала хачкара, **Там же**		
234.	памятник	Армянскому алфавиту	Установлен во дворе церкви Успения Богородицы, **Там же**		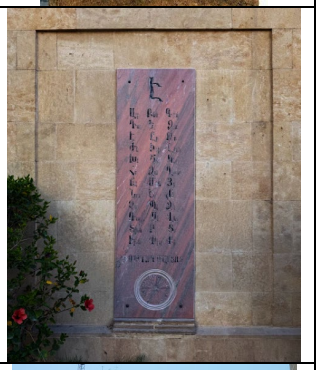
235.	ворота и ограда	прицерковная	Находится вокруг комплекса, **Там же**		
236.	лапидарная надпись	На армянском[178], французском[179] и арабском языках	Находится на тимпане над правыми воротами извне, **Там же**	2009	

[176] 24 ԱՊՐԻԼ / 1915
[177] ԿԱՌՈՒՑԱԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՍ / Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ՝ / Տ. Տ. ԳՐԻԳՈՐ ՕԳՈՍՏԻՆՈՍ ՍՐԲ. ԵՊ. ԳՈՒՍԱՆԻ (ԲԵՐԻԱՅԻ) / ՅԱՄԻ ՏԵԱՌՆ 2009, Ի ԹՈՒԻՆ ՀԱՅՈՑ ՌՆՇԹ
[178] ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՅՈՑ
[179] PATRIARCAT ARMENIEN CATHOLIQUE

237.	лапидарная надпись	Реставрационная билингва на армянском[180] и арабском языках	Находится на тимпане над правыми воротами изнутри, **Там же**	2009	
238.	лапидарная надпись	На армянском[181] языке	Находится на тимпане над левыми воротами извне, **Там же**	2009	
239.	лапидарная надпись	Строительная билингва на армянском[182] и арабском языках	Находится на тимпане над правыми воротами изнутри, **Там же**	2009	
240.	улица	Нубар паши	Calle Nubar Pasha, ***Al-Dawaween***, **Cairo** 11521		
241.	помещение	Часовой магазин «Френсис Папазян» [**108**; **109**]	Francis Papazian watchmaker's shop, 3 Ataba Sq., ***Ghayt Al Adah, El Mosky***, **Cairo** 4284010	1903	
242.	здание	Дом Ягубяна[183]	Yacoubian Building, (араб. عمارة يعقوبيان *'Imārat Ya'qūbyān)* 34 Talaat Harb st., ***Downtown***, **Cairo**	1934	
243.	надпись		находится над входом внутри здания, **Там же**	1934	
244.	памятник	дружбе между армянским и египетским народами [**35**, с. 100]	Monument to the Friendship between Armenian and Egyptian peoples, The El-Horreya Park, **Cairo**	2007	

[180] ԸՆԴԱՐՁԱԿԵՑԱԻ ԴՈՒՌՍ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԵՑԱԻ ԳԱՒԻԹՍ / ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ՝ / Տ. Տ. ԳՐԻԳՈՐ ՕԳՈՍՏԻՆՈՍ ՍՐԲ. ԵՊ. ԳՈՒՍԱՆԻ (ԲԵՐԻԱՑԻ) / ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՅՈՑ / ՅԱՄԻ ՏԵԱՌՆ 2009, Ի ԹՈՒԻՆ ՀԱՅՈՑ ՌՆԾԹ / ԱՐԴԵԱՄԲՔ՝ ՅՈՎՍԷՓ (ԵՈՒՍԷՓ) ԿՈՒԼԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ

[181] ԹԱԳԱՒՈՐ ԵՐԿՆԱՒՈՐ / ՉԵԿԵՂԵՑԻ ՔՈ ԱՆՇԱՐԺ ՊԱՀՊԵԱ / ԵՒ ՉԵՐԿՊԱԳՈՒՍ ԱՆՈՒԱՆԴ ՔՈՒՄ / ՊԱՀՊԵԱ Ի ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ

[182] ԿԱՌՈՒՑԱԻ ԴՈՒՌՍ ԱԹՈՌԱՆԻՍՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅՍ / ՀԱՅՐԱՊԷՏՈՒԹԵԱՆ / Տ. Տ. ԳՐԻԳՈՐ ՕԳՈՒՍՏԻՆՈՍ ՍՐԲ. ԵՊ. ԳՈՒՍԱՆԻ (ԲԵՐԻԱՑԻ) / ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՅՈՑ / ՅԱՄԻ ՏԵԱՌՆ 2009, Ի ԹՈՒԻՆ ՀԱՅՈՑ ՌՆԵԹ / ԱՐԴԵԱՄԲՔ՝ ՅՈՎՍԷՓ (ԷՈՒՍԷՓ) ԿՈՒԼԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ

[183] Здание построено на средства Акопа Якубяна, архитектором Джаро Баляном. Интересно, что этот дом дал название опубликованной на арабском языке в 2002 г. и переведенная на английский в 2004 г., книга, действие которой, по-видимому, происходит в 1990 г., примерно во время первой войны в Персидском заливе, представляет собой роман с едким изображением современного египетского общества после революции 1952 г. Место действия романа – центр Каира, а упомянутый в названии многоквартирный дом служит как метафорой современного Египта, так и объединяющим местом, где живут или работают большинство главных героев и где происходит большая часть действия романа. Автор, по профессии стоматолог, открыл свой первый кабинет в здании Якубяна в Каире. В 2006 г. по книге был снят фильм.

245.	здание	Газеты «Хусабер»	***Azbakeya*** الأزبكية, **Cairo**		
246.	надпись	На армянском, английском и арабском языках[184]	Находится на фасаде здания, **Там же**		
247.	школа	Армянская национальная «Хоренян»[185]	Находилась в квартале ***Тарп ал-Киена***, **Cairo**	Откр. 15.09.1854	
248.	мемориаль-ная доска	строительная на армянском[186] языке	Установлена была над входом в школу, **Там же**	1854	
249.	медаль[187]	памятная с надписью на армянском[188] языке	Commemorative Medal - Galustian National School, Cairo	1897	
250.	школа	Армянская национальная «Галустян»	Kalousdian Armenian School 20 B, El Galaa st., *Down Town*, ***Boulaq*** بولاق **Cairo** Tel.: (20-2) 257-524-42	1907[189]	
251.	здание	Корпус младших национальной школы «Галустян»	, **Там же**	Разр. 1978	
252.	здание	Корпус девочек национальной школы «Галустян»	Находится слева от корпуса младших, **Там же**	Разр. 1978	
253.	школа	Армянская «Нубарян» [**39**, с. 187]	Nubarian Armenian School, ***Shapra*** **Heliopolis**[190], **Cairo** Governorate	1924	

[184] ՅՈՒՍԱՓԵՐ / HOUSSAPER

[185] Построена на средства Карапет ага Галустяна, выделившего на строительство 20 тыс. франков. [**38**, с. 343].

[186] ՇՆՈՐՀԻՒՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ Ի ՀԻՄԱՆՑ ԿԱՌՈՒՑԱԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆՍ, ՅԱՆՈՒՆ ՔԵՐԹՈՂԱՀՕՐՆ ՄԵՐՈՅ ՄՈՎՍԷՍԻ ԾՈՐԵՆԱՑԻՈՅ, ԱՐԴԵԱՄԲՔ ԵՒ ԾԱԽԻՒՔ ՎԱՆԵՑԻ ԱՉԳԱՍԷՐ ԿԱՐԱՊԵՏ ՏԷՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ Ի ՅԱՒԵՐԺԱԿԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿ ԼՈՒՍԱՀՈԳԻ ՀՕՐՆ ՏԷՐ ԳԱԼՈՒՍՏԻՆ ԵՒ ՄՕՐՆ ՄԱՐԻԱՄԱՅ ԵՒ ԵՂԲՕՐՆ ԽԱՉԱՏՐՈՅ ԵԻ ՀԱՄՕՐԷՆ ՆՆՋԵՑԵԼՈՅ ԻՐՈՅ ԵՒ ԿԵՆԴԱՆԵԱՑ, Ի ՎԱՅԵԼՈՒՄՆ ԵՒ Ի ԲԵՐԿՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿՏԻՈՅ ԱՐԱՄԵԱՆ ՏՈՀՄԻՍ, ՈՐ ՅԵԳԻՊՏՈՍ, Ի ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՅՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺՍ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ: ՅԱՄԻ ՏԵԱՌՆ 1854 ՍԵՊՏ. 15 [**38**, с. 343].

[187] Учреждена и отчеканена после того как в 1897 г. школа «Хоренян» (арм. Խորենյան վարժարան) была переименована в «Галустян».

[188] ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱՉԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ · ԳԱՀԻՐԷ / 1884

[189] Школа переехала в новое здание.

[190] **Гелиополис** (масри مصر الجديدة, *Masr al-jidedah*; англ. Heliopolis) – район (в прошлом – город-спутник) в северо-западной части Большого Каира.

254.	здание	Национальный детский сад «Мерджанеян» [**39**, с. 232]	Находится рядом со школой Нубарян, **Heliopolis**, **Cairo** Governorate	1941	
255.	учебный комплекс	Армянская объединенная школа «Галустян-Нубарян»	Kalousdian-Nubarian Armenian School 14 Menof, ***Almazah***, **Heliopolis**, **Cairo** Governorate 4460294 Tel.: +202 22919267 www.kalnu-armschool.com	15.03.1959 Рест. 2012	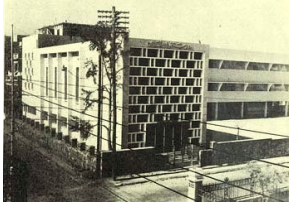
256.	мемориальная доска	Памятная надпись на армянском языке[191] напоминающая об основании школы и ее перенесении [**38**, с. 430]	Находится в фойе административного здания школы на стене справа от входа, **Там же**		
257.	мемориальная доска	на армянском[192] языке	Находится в фойе административного здания школы на стене на против входа, **Там же**		
258.	бюст	Погос Нубар паши	Установлен слева от мемориальной доски, **Там же**		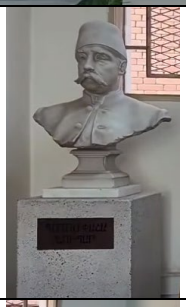
259.	мемориальная доска	на армянском[193] языке	находится на постаменте бюста, **там же**		
260.	бюст	Карапет ага Галустян	Установлен справа от мемориальной доски, **Там же**		
261.	мемориальная доска	на армянском[194] языке	находится на постаменте бюста, **там же**		
262.	мемориальная доска	Памятная на армянском[195] языке	Находится на территории комплекса, **Там же**	11.1958	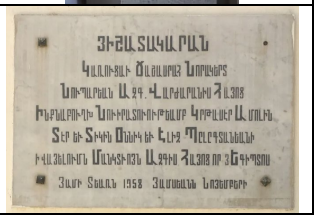

[191] ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ / ՀԱՅՈՑ / ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ / ԱՐԴԵԱՄԲ ՅԱՒԵՐԺԱՅԻՇԱՏԱԿ / ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՂԱ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ / 1854 / ՓՈԽԱԴՐԵԱԼ ԵՒ ՎԵՐԱՇԻՆԵԱԼ / ԾԱԽԻՒՔ / ՎԱՍԵՄ ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ / 1907

[192] ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ 1854 // ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ 1924 // ՄԻԱՑԵԱԼ / ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ-ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ 2012

[193] ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ / ՆՈՒՊԱՐ

[194] ԱՂԱ ԿԱՐԱՊԵՏ / ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ / 1790-1864

[195] ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ / ԿԱՌՈՒՑԱՒ ՃԱՇԱՍՐԱՀ ՆՈՐԱԿԵՐՏ / ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՍ ՀԱՅՈՑ / ԻՆՔՆԱԲՈՒՂԽ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԵԱՄԲ ԿՐԹԱՍԷՐ ԱՄՈՒԼԻՆ / ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՕՆՆԻԿ ԵՒ ԷԼԻՋ ՊԸԼԸԳՏԱՆԵԱՆԻ / Ի ՎԱՅԵԼՈՒԻՄՆ ՄԱՆԿՏԻՈՑՆ ԱԶԳԻՍ ՀԱՅՈՑ ՈՐ ՅԵԳԻՊՏՈՍ / ՅԱՄԻ ՏԵԱՌՆ 1958 ՅԱՄՍԵԱՆՆ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ

263.	ворота и ограда	школьные	Находится вокруг школы, **Там же**		
264.	здание	Армянский клуб «Гоганян»	Goganian Armenian Club, 10-12 Menof, ***Almazah***, **Heliopolis**, **Cairo** Governorate 4460294 Tel.: +201279358385		
265.	здание	Зал «Биликданян»	Belekdanian Hall, 7 Menof, ***Almazah***, **Heliopolis**, Cairo Governorate 4460293		
266.	здание	Филиал Армянского всеобщего благотворительного союза в Египте	The Armenian General Benevolent Union (AGBU) Egypt office, 21 Dar El-Saada, ***Almazah***, **Heliopolis**, **Cairo** Governorate 4460345	Осн. 1906	
267.	здание	Армянский спортивно-молодежный клуб «Арарат» и культурная ассоциация «Усабер»	Homenetmen Ararat Club and Housaper Cultural Association, نادي أرارات الأرمني Beirut, ***Almazah***, **Heliopolis**, **Cairo** Governorate 4460264		
268.	здание	Национальный госпиталь «Абгарян»[196] [**38**, с. 173]	***Almazah***, **Heliopolis**, **Cairo** Governorate	03.1956 Откр. 7.04.1957	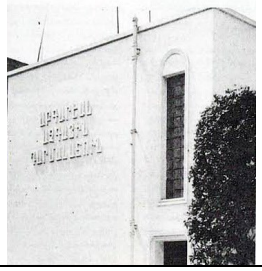
269.	мемориальная доска	Надпись на армянском[197] языке	Находится в фойе госпиталя, **Там же**	7.04.1957	
270.	*улица*	Якуб Артин	Yakoub Arten st. ***Almazah***, **Heliopolis**, **Cairo** Governorate 4460374		Протяженность: 450 м
271.	мемориальная доска	На английском[198] и арабском языках	Установлена на здании в начале улицы Yakoub Arten st. ***Almazah***, **Heliopolis**, **Cairo** Governorate 4460374		

[196] Больницу построил Филип Абгарян [**89**, Բ. Գաղութին աճումը].

[197] ԱԲԳԱՐԵԱՆ ԱՉԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆՍ ՀԱՅՈՑ ԿԱՌՈՒՑԱԻ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԵԱՄԲ ԱՌՆ ԱՂՔԱՏԱՍԻԲԻ ՓԻԼԻՓ ԱԲԳԱՐԵԱՆ ԵՒ ԲԱՐԵՊԱՇՏՕՆ ՏԻԿՆՈՋՆ ԱՐՔԱՔԻԱ, Ի ՅՈՒԾ ԱՆՄՈՌԱՑ ԾՆՈՂԱՅՆ ԱԲԳԱՐԻ ԵՒ ՓԱՇԱՅԻ ԱԲԳԱՐԵԱՆ, ՈՐՈՑ ՉՀՈԳԻՍՆ ՏԷՐ Ի ԼՈՅՍ ԵՐԵՍԱՑ ԻՒՐՈՑ ՀԱՆԳՈՒՍՑԷ. ԱՄԷՆ: // ՅԱՍԻ ՏԵԱՆ 1957 ԱՊՐԻԼ 7 [**38**, с. 173].

[198] *Street Story* / Ya'qub Artin Basha / Educationalist (1842-1919) / Of Armenian origin. Undersecretary at / the ministry of education (1884-1906), / where he made major contributions to / education policy. Best known for two / works The Final Word on Public / Education and Applicable Ordinances / for the Egyptian Territories.

272.	проспект	Нубар	Nubar Ave., **Heliopolis**, **Cairo** Governorate		
273.	дворец	Погос Нубар паши (архитектурный дизайн Александра Марселя)	Baghous Nopar pasha palace قصر باغوص نوبار باش 1 Kobri Baghous Street, Al-Sharabiya District, Al-Zaher Neighborhood, **Heliopolis**, **Cairo** Governorate 4461003	1906	
274.	комплекс	Спортивный клуб Всеобщего армянского физкультурного союза «Нубар»	H.M.E.M. NUBAR Sporting Club Находится рядом с дворцом Погоса Нубар паши El-Orouba, El-Montaza, **Heliopolis**, **Cairo** Governorate 4461003		
275.	училище	Национальное «Шаваршян» [**39**, с. 169]	**Heliopolis**, **Cairo** Governorate	14.06.1916	
276.	школа	«Масис» / «Чезеян» [**39**, с. 511]	4 Meqs **Heliopolis**, **Cairo** Governorate	1.09.1921 - 1926	
277.	детский сад	«Сетян» [**39**, с. 458]	2 Kapares st. **Heliopolis**, **Cairo** Governorate	1.08.1927 - 1935	
278.	училище	«Новое» [**39**, с. 509]	New High School 3 Qarnak **Heliopolis**, **Cairo** Governorate	08.1933	
279.	церковь	Св. Терезы Младенца Иисуса (катол.) [**37**, с. 262; **39**, с. 331]	St. Therese Armenian Catholic Church كنيسة سانت تريزا للأرمن 23 Rashid St., ***Almazah*** **Heliopolis**, **Cairo** Governorate 4460342 Tel.: (20-2) 415-2199/4043 417-4038	Осн. 07.01.1931 Осв. 07.02.1932	
280.	мамориаль-ная доска	Строительная надпись на армянском[199] языке [**39**, с. 331]	Находится над главным входом церкви Св. Терезы Младенца Иисуса, **Там же**	1932	
281.	пасторат		Находится рядом с церковью Св. Терезы Младенца Иисуса с южной стороны, **Там же**		

[199] Ի.Մ.Փ.Ա. / Կառուցաւ տաճարս յանուն Սրբուհւոյ Թերեզապ / Ի քահանայապետութեան Ս. Պապին մերոյ Պիոս ԺԱ-ի / Ի կաթողիկոսութեան Տեառն մերոյ Պողոս-Պետրոս ԺԳ / ԹԷՐՋԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ / Ի հայրապետութեան Յովհաննու Ոպս-ի Գուգեան / Յամի Տեառն 1932 ի թուին Հայոց .... / ճարտարպետ շինուածիս Եղիա Կարօ Պալեան [**39**, с. 331].

282.	памятник	Св. Терезы	Находится между церковью Св. Терезы Младенца Иисуса и зданием пастората, **Там же**		
283.	здание	народный зал «Св. Терезы»	St Therese Club Находится рядом с церковью Св. Терезы Младенца Иисуса с северной стороны, **Там же**	1965	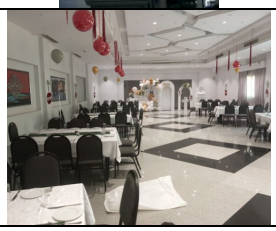
284.	мамориаль-ная доска	Строительная надпись на армянском[200] языке [**39**, с. 331]	Находится при входе в народный зал «Св. Терезы», **там же**	1965	
285.	памятник	Билингва на армянском[201] и французском[202] языках	Находится во дворе церкви, **Там же**	1975	
286.	здание	Армянское католическое училище сестер Непорочного зачатия [**39**, с. 304-305]	***Fakkala***, **Heliopolis**, **Cairo** Governorate	Осн. 1.09.1937	
287.	школа	Армянских сестер католичек	Armenian Catholic Sisters' School مدرسة الأخوات الأرمن الكاثوليك 19 Al Badeya, ***Almazah***, **Heliopolis**, **Cairo** Governorate 4461026 Tel.: (20-2) 2417-7797	1952	
288.	школа	«Св. Григория Просветителя» Конгрегации венских мхитаристов [**39**, с. 363]	Новое здание школы находится на ул. Abd Hamia ***Abu Alef***, **Heliopolis**, **Cairo** Governorate	15.08.1955[203] 19.04.1959	
289.	мамориаль-ная доска	Строительная надпись на армянском[204] языке [**39**, с. 364]	Находится над входом в здание школы, **Там же**	1959	

[200] Ի.Մ.Փ.Ա. / Հիմնարկութիւն ժողովրդապետական սրահիս, որ յանուն / ՍՐԲՈՒՀԻՈՅ ԹԵՐԵԶԱՅ / եղեւ յամի Տեառն 1965 ի թուին Հայոց ՌՃԺԳ / յերրորդում յամի կաթողիկոսութեան Տեառն մերոյ / Իգնատիոս-Պետրոսի ԺԶ Պատանեան Պատրիարքոյն / եւ ի վերնրորդում ամի եպիսկոպոսութեան Տեառն մերոյ / ՌԱՓԱՅԷԼԻ ՊԵՏԵԱՆ [**39**, с. 331].

[201] Ի յարգանս / 1915ի Ապրիլեան Եղեռնի բիւրաւոր նահատակներու / Ձօն / Փառքեր եւ պղծանքնոր կան, որոնց հասնող միակ կամուրջն է մահը: Մահեր կան որոնք չեն իրեցներ դագաղ կամ գերեզման, այլ տանին աստղերուն եւ կապոյտին: / Հ. Սահակ Եպս. Կողեան / Նուէր Տէր եւ Տիկին Ժագ Պաղտեան 1975 [**39**, с. 331-332].

[202] Hammage affectueux à la mémoire vénérée de mon frère P. Ahgustin Baghdian et mon oncle P. Minas Niermé, mots pour la fui em 1915. / Jacques Baghdian [**39**, с. 332].

[203] Школа была основана в 1935 г. в районе Тарп-эль-Кенине в Каире, но через 20 лет переехала в Гелиополис. Теперь кроме средней и высшей школ, в здании был и детский сад [**39**, с. 362].

[204] Մ.Ա.Փ. / Եղեն նաւակատիք նորակառոյց Մխիթարեան վարժարանիս որ ի Հելիոպոլիս յամի 1960ի 28րդ արուր Մայիսի, ի քահանայապետութեան Յովհաննու ԺԳ. Ս. Պապի, ի նախագահութեան Կամալ Ապտէլ Նասրի, յընդհանրական Աբբայութեան Հ. Մեսրոպ Արքեպիսկոպոսի Հապղեան: / Ճարտարապետութեամբ Տիար Հրազդան Կ. Պալեանի, ի վայելումն մանկանց Ազգիս: [**39**, с. 364].

290.	кладбище	Армянское	Armenian Orthodox Cemetery, Изначально основано на окраине города **Heliopolis** Ныне El-Qattan, ***Al Golf***, **Nasr City**[205], **Cairo** Governorate 4451313	1937	
291.	надгробия	Несколько сот	Находятся на армянском кладбище, **Там же**		
292.	часовня	Кладбищенская Всех святых	Находится в центре армянского кладбища, **Там же**	Осн. 22.02.1953 Осв. 20.11.1954	
293.	лапидарная надпись	Строительная на армянском[206] языке	Находится на тимпане портала кладбищенской часовни Всех святых, **Там же**	1953	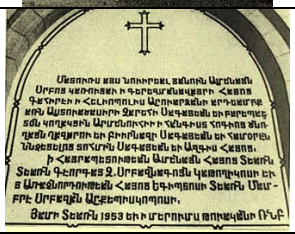
294.	ограда с воротами	Кладбищенская	Находится по периметру армянского кладбища, **Там же**		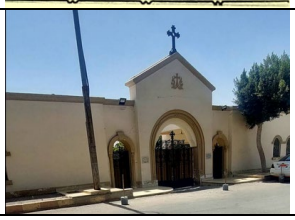
295.	детский сад	«Магазачян» [**39**, с. 457]	Kindergarden, Shara-er-Emir Yusuf st., **El Matareya**[207] **Cairo** Governorate	09.1920 - 1936	
296.	училище	«Ширманян» [**39**, с. 456]	Ecole Sainte Marie, Pir Mariam st., **El Matareya** **Cairo** Governorate 4540046	15.10.1935	

Начало в *2026, № 4 (65)*
Продолжение следует

Сдана/Հանձնվել է՝ 02.10.2026
Рецензирована/Գրախոսվել է՝ 09.10.2026
Принята/Ընդունվել է՝ 16.10.2026

[205] **Город Наср** (араб. مدينة نصر, англ. Victory City, букв. Город Победы) – город основан в 1960-х гг. как продолжение соседнего поселения Гелиополис. Ныне пригород Каира.

[206] Մատուռս այս նուիրեալ յանուն Ամենայն / Սրբոց կաթուղիկէ ի գերեզմանավայրի Հայոց / Գահիրէի ի Հելիոպոլիս Արուարձանի արդեամբք / առն Աստուածասիրի Զարեհի Սպգայեան եւ բարեպաշ/տօն կողակցին Արմենուհիի ի հանգիստ հոգւոց ծնո-/ղացն Ղազարոսեի Բիւրնազի Սպգայեան եւ համօրէն / ննջեցելոց տոհմին Սպգայեան եւ Ազգիս Հայոց: // Ի հայրապետութեան Ամենայն Հայոց Տեառն / Տեառն Գէորգայ Ջ. Սրբազնագոյն կաթողիկոսի եւ / յԱռաջնորդութեան Հայոց Եգիպտոսի Տեառն Մամ-/բրէ Սրբազան Արքեպիսկոպոսի: // Ձամի Տեառն 1953 եւ ի մերումս թուականի ՌՆԲ [**38**, с. 124].

[207] **Матарийя** (араб. المطرية, англ. El Matareya) – район (в прошлом – город-спутник) в северной части Большого Каира.